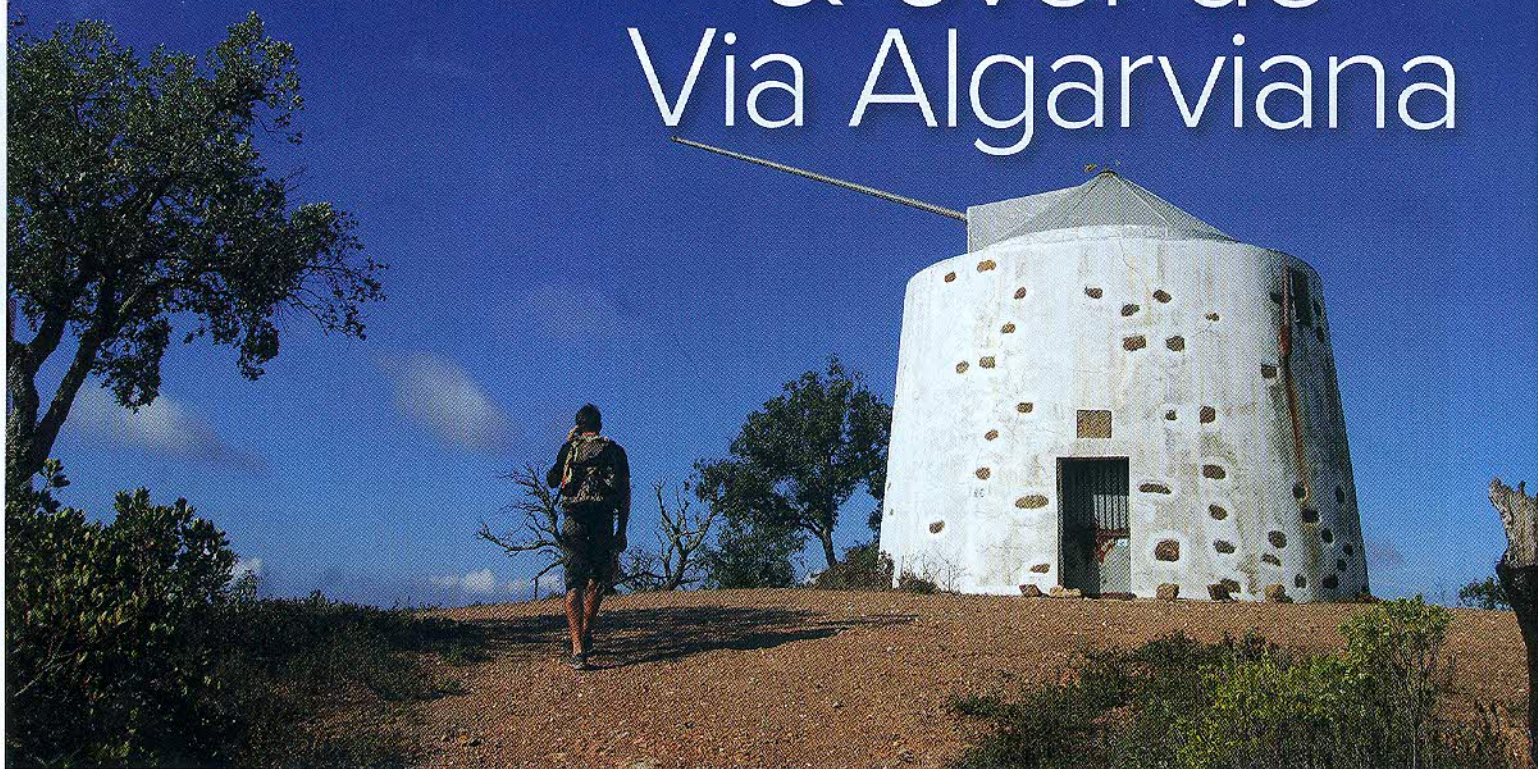

De oostelijke Algarve

Langs de kust & over de Via Algarviana

▲ Windmolen op een heuveltop langs de Via Algarviana

De Algarve is vooral bekend als zonbestemming. Het klimaat is er mild in voorjaar, herfst en winter. In de zomer kan het in het binnenland behoorlijk heet zijn, maar aan de Atlantische kust is het dan goed toeven. Wil je het massatoerisme vermijden, richt de blik dan naar het oosten. Het binnenland is met stadjes als Silves, Alte en Alcoutim opmerkelijk gaaf gebleven.

Voor de kust van Faro tot aan Tavira ligt het Parque Natural da Ria Formosa. Een lagune, van de oceaan afgeschermd door de zogenaamde de barrière-eilanden, een paradijs voor vogelliefhebbers. Ria

Formosa vormt een belangrijke schakel in de trekvogelroute tussen Europa en Afrika. Ook broeden er veel soorten, zoals de purperreiger, woudaapje en purperkoet, maar ook ooievaars, strandplevieren, vorkstaartplevieren en roodkopklauwieren. Op de

eilanden vind je kleine vissersdorpen die restaurants en onderdak bieden, en daarbuiten eindeloos veel strand en zee. Vanuit de haven van Olhão vertrekken regelmatige veerdiensten naar de stranden van Armona, Culatra en Farol. Op visserseiland Culatra zijn een aantal goede visrestaurants die traditionele gerechten met vis en schaal- en schelpdieren serveren. Motorverkeer is maar beperkt mogelijk en op het brede strand verboden. Het eiland Farol met het gelijknamige dorp, genoemd naar de vuurtoren die daar staat, is nog rustiger.

Al Garb al Andalus

De havenstad Tavira ligt tegenover het oostelijke einde van de barrière-eilanden. Feniciërs, Romeinen, Arabieren lieten er hun begerig oog op vallen. Uiteindelijk waren het de Portugezen die Al Garb al Andalus – het westen van Andalusië – op de Moren wisten te veroveren en de Spanjaarden het nakijken gaven. Deze zet legde een zware druk op de toch al gespannen relatie tussen de twee rijken. Langs de grenzen verrees een linie van kastelen, van waaruit men elkaar nauwlettend in het oog hield. Een goed voorbeeld is de vesting hoog boven Alcoutim aan de grensrivier Guadiana met aan de overkant het Spaanse stadje Sanlúcar. In Alcoutim begint de Via Algarviana met een mooie etappe naar Cortes Perreiras en Balurcos.

Arraial Ferreiro Neto

Het levendige Tavira heeft een aantrekkelijk historisch centrum. Als havenstad is het door het verzanden van de Gilão rivier in aangename vergetelheid geraakt. Inmiddels

Via Algarviana

In 2005 vroeg João Ministro Europese subsidie aan voor het opzetten van een Via Algarviana, een kust tot kust wandelroute van 301 kilometer. De doelstelling was om met 'groene economie' het binnenland van de Algarve weer tot leven te brengen. Het project ging in 2010 voortvarend van start en ontwikkelt zich nog steeds met meer routes, een nieuw boek, betere markeringen, onderhoud en promotie.

is het door toeristen 'ontdekt', maar verre van overlopen. Buiten Tavira liggen de *salinas*, de zoutpannen, die tegenwoordig weer in gebruik zijn. Hier komt het meest exquise zout vandaan, *flor do sal*, de dunne bovenlaag van de zoutpan, die zoutarbeiders er met een schep zorgvuldig afhalen: handarbeid. De rest van het zeezout wordt met machines geogst en heeft een andere structuur. Na de zoutpannen volgt het Fort do Rato, een oud verdedigingswerk. En dan staat er opeens in de middle of nowhere een enorm rechthoekig gebouw, dat tegenwoordig een bijzonder hotel huisvest. Deze Arraial Ferreiro Neto ziet er heel oud uit, maar is van betrekkelijk recente datum, het werd in 1943 opgeleverd. Die ouderdom is bewust gecreëerd door het gebruik van traditionele materialen op een modern fundament met betonnen vloeren. Eerst dacht ik dat het ooit een kazerne of een fort was geweest, maar het was de basis waar de tonijnvissers met hun gezinnen gehuisvest werden, twee grote rechthoekige complexen met twee grote pleinen, straatjes, een badhuis en een kerk. Door overbevising is de tonijn hier vrijwel verdwenen.

Senhor Algarviana

Ik begin mijn wandeling niet in Alcoutim, maar bij het begin van de derde etappe, in Furzinhas. Dit dorp is uitzonderlijk gaaf en levendig met goed onderhouden witte huizen afgewerkt met kleurige, vaak blauwe, sierranden. Als ik arriveer is er een levendige dorpsbijeenkomst en ook de volgende dag wordt er bij de timmerwerkplaats honderduit gepraat. Ik slaap bij João Henriques in een soort B&B. De uiterst vriendelijke dame in de keuken is niet zijn vrouw, zoals ik eerst dacht, maar de kokkin Olivia. Zij weet een heerlijke maaltijd op tafel te zetten. In het gastenboek wordt zij uitbundig geprezen, en terecht.

▲ Zoutpannen bij Tavira

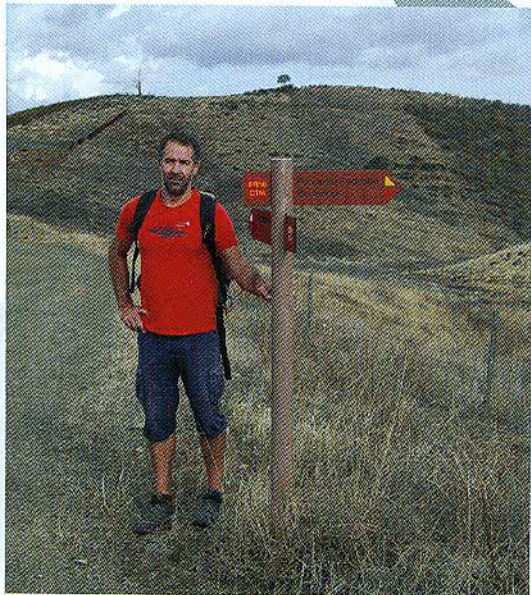

▲ Haven van Olhão

De volgende ochtend ontmoet ik volgens afspraak João Ministro, bedenker van de Via Algarviana. Inmiddels heeft hij zijn eigen organisatie ProActiveTur opgericht. Met hem trek ik de komende vier dagen door de heuvels naar Alte. Gedurende de tocht lopen we door stille en soms helemaal verlaten dorpjes. De bewoners die je tegenkomt hebben een gemiddelde leeftijd van boven de 70 en overlijden vaak omdat het tijd is en niet omdat ze ziek zijn geworden. Voorheen waren ze erg schuchter en vluchtten ze soms hun huis in als ze zo'n rare wandelaar zagen aankomen. Wie gaat er nu wandelen in de hitte, heeft hij of zij soms geen auto? Als je in hun ogen onvoldoende beschermd bent door losse hemdjes en korte broeken te dragen worden ze soms boos. Hoe kan je dat nu doen met die koperen ploert boven je?

Een ontmoeting

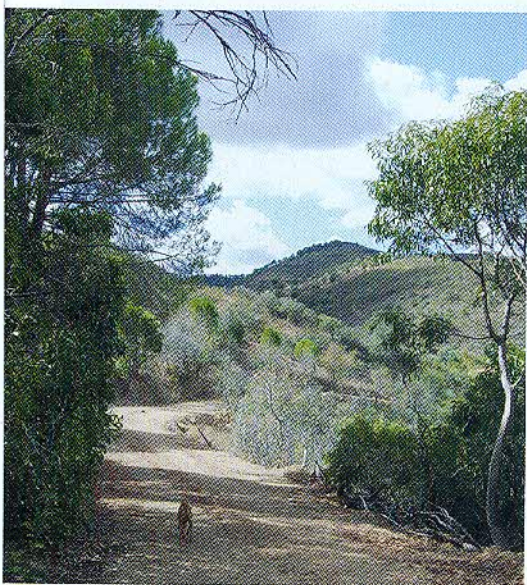
"Hé, jullie daar", roept een oude man, zittend op een bankje. "Zijn jullie niet moe van het wandelen? Kom hier," en hij wijst op de plekken naast hem op het bankje. Dit aanbod slaan wij niet af en er lijkt een gesprekje te volgen. Na wat geknik over en weer blijkt de man stokdoof. Stille dus. We kijken naar wat er om ons heen gebeurt. Vogeltjes, een boer op een trekker, een scharrelende hond, de kat in de zon. Tijd is onbelangrijk. Het voorjaar met zijn geur van oranjebloesems is inmiddels voorbij, maar er valt nog genoeg te beleven. Het semi-aride, golvende heuvelslandschap met de schaarse dorpjes met hun typische bouwsels als oude gemeenschappelijke ovens en waterputten vallen nu beter op, zoals ook de kleuren van de verschillende gesteenten. »

^ João Ministro

^ Furzinhas

^ Zoutpannen van Tavira: *flor do sal*.

En de geuren van de mediterrane bomen als eucalyptus, olijf, granaatappel en johannesbroodboom en kruiden als lavendel, rozemarijn en salie. Onderweg passeren we bijna verlaten dorpjes met witte huisjes. Vele daarvan lijken onbewoond en zien er vervallen uit. Op onze wandeling worden we een paar keer overvallen door enorme plensbuien. En wat blijkt? In dorpjes als Zambujal of Malfrades is geen schuilplaats te vinden. Echte schuilbomen ontbreken en er gaat geen enkele deur uitnodigend open. Misschien is er ook helemaal niemand. Ik tracht te schuilen in/onder de lage deuroplijsting, maar moet me al snel overgeven aan de weergoden. Wel zijn de buien erg lokaal; verderop staan de rivierbeddingen

met bamboe-struiken, oleanders, en steenroos vrijwel droog.

Migratie

Vroeger werden er veel schapen en geiten gehouden. Overbegrazing maakte het land steeds kaler en veroorzaakte erosie, waardoor het boeren – en het was toch al ‘armoe troef’ – steeds minder opbracht. Ook de campagnes van de dictatoriale regering Salazar in de jaren 30 om van Portugal een autarkisch (zelfvoorzienend) land te maken, hadden een tegenovergesteld effect. Met behulp van kunstmest die werd aangevoerd via de haven van Alcoutim moesten hier bloeiende graanvelden komen. Het werd een mislukking. Vanaf de jaren 50 trokken veel jonge mannen weg

naar Duitsland, Luxemburg en Frankrijk, waar ze werk vonden in de industrie. Naarmate we verder westwaarts wandelen, vinden we steeds meer bomen, en bomen betekenen kans op schaduw. Vaak zijn er recent ook hele rijen schaduw biedende parasoldennen geplant, met EU-subsidie. De dennenpitten vinden hun weg in het brood. Het grote dorp Cachopo maakt na al die leegte een bijna stedelijke indruk. Er zijn restaurantjes en een winkel, een mooi hooggelegen kerk en een pinautomaat. Sinds een jaar is Dona Otila daar burgemeester. Zij verzorgt voor João excursies en ontvangt de wandelaars in haar kleine museumje O Vivio. Vlak voor de verkiezingen wisselde Dona Otilia van politieke partij en dat is haar door een aantal dorpelin-

gen niet in dank afgenomen. Of je bent voor of je bent tegen haar.

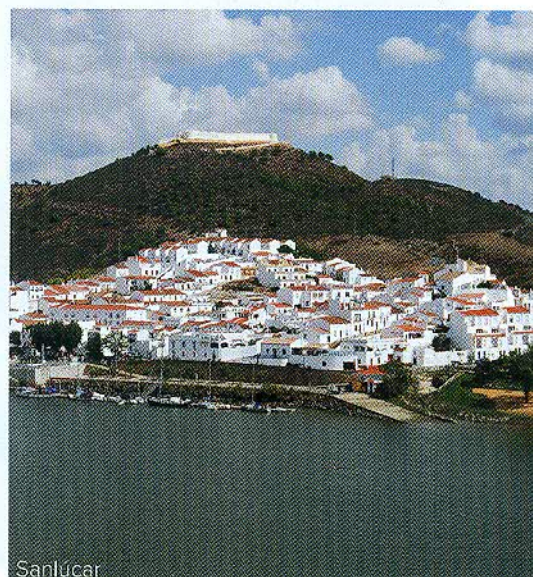
Barrocal, land van stenen

We komen in de Barrocal, een strook van kalkstenen heuvels tussen de kust en de bergen. Hier werd tot voor kort graan verbouwd, vaak op ommuurde akkers. Maar binnen die muurtjes liggen tot onze verbazing grote vierkante, vaak manshoog gestapelde hopen stenen. Het is bijna onvoorstelbaar dat hier geploegd en geogost kon

worden tussen de muren en de stapels door. De huidige verwaarlozing ligt voor de hand. Hier is geen droog brood te verdienen. De meeste mensen werkten in de toeristische sector aan de kust, maar de dorpen en stadjes in de Barrocal zoals Salir en Alte zijn wel groter en levendiger dan in het oosten. In Salir sliepen we in Casa da Mãe, waar Doña Graciata – naar eigen zeggen in een vorig leven actief in de Parijse mode-wereld – de scepter zwaait. Ze spreekt in elke geval een aardig mondje Frans. ■

▲ Gemeenschappelijke waterput

PRAKTISCHE INFORMATIE

Hoe er te komen?

Wij vlogen met de TAP van Amsterdam naar Faro, met een overstap in Lissabon. Vanaf de luchthaven van Faro reisden we met een taxi van de reisorganisatie ProActiveTur naar de eerste etappe van de Via Algarviana. Tavira is ook per trein te bereiken vanuit Faro. In Nederland zijn de reizen te boeken bij Aarts Wandelreizen. Op de website staan de nodige loftuitingen. "Een woordje van dank aan Guus en z'n medewerkers: de info die we kregen was correct, het bagagetransport prima geregeld en de accommodaties meer dan in orde met een steeds wederkerend vriendelijk onthaal, een stevig avondmaal, degelijke sanitaire voorzieningen."

Accommodatie

Hotel Vila Galé Albacora buiten Tavira, een voormalige basis voor de tonijnvisserij,

presenteert zich als ecohotel. Het ligt aan de rand van de lagune Rio Formosa en is ook over water vanuit Tavira te bereiken. Het is er aangenaam toeven. De andere accommodaties maakten deel uit van de wandeling met Aarts Wandelreizen.

Kaarten en gidsen

De toeristische regio Algarve geeft tal van gratis gidsen uit, ook in het Engels, waaronder een routegids van de Via Algarviana met kaartmateriaal. De Via Algarviana is goed bewegwijzerd en wordt goed onderhouden. Voor (rond) wandelingen op de barrière-eilanden, langs de kust en in het binnenland biedt *Voetwijzer 14, Algarve in 26 wandelingen*, goed beschreven routes met kaarten en interessante landschappelijk en historische achtergrondinformatie. In deze gids staat ook de zoutpannenwandeling bij Tavira en een wandeling over de barrière-eilanden. Ook voor wandelaars die graag de krenten uit de pap pikken, zonder de 301 kilometer van de Via Algarviana van

kust tot kust te willen lopen, komen met deze Voetwijzer goed aan hun trekken met tal van rondwandelingen. Bezoek ook het voorlichtingscentrum Centro de Educação Ambiental de Marim – Quelfes van het park Ria Formosa in Olhão. Roel Klein en Bert Stok *Voetwijzer 14, Algarve in 26 wandelingen*. Uitgeverij Op Iemen Voeten, Amsterdam. ISBN 978-90-745980-22-7. Prijs € 14,95 Paula Gaspar. *Guide to nature tourism*. Uitgave van Turismo de Algarve. 144 pp. Informatieve Engelstalige gids. Goede aanvulling op de voetwijzer. João Ministro. *Birdwatching guide to the Algarve*. Uitgave van Turismo de Algarve. 174 pp. Specialistischer, maar met goede kaartjes voor de geïnteresseerde vogelaar.

Websites

www.aartswandelreizen.nl
www.wandeleninportugal.info
www.visitalgarve.pt
www.vilagale.com/en/hotels/algarve/vila-gale-tavira/